

APLIKÁCIA POJMU „TRESTNÉ OBVINENIE“ V SLOVENSKEJ PRÁVNEJ ÚPRAVE ZODPOVEDNOSTI ZA SPRÁVNE DELIKTY NA ÚSEKU OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY*

MICHAL MASLEN

Abstract: **The Concept of “Criminal Charge” and the Criminal Offence Assessment Criteria Application on the Slovak Legislation on Liability for Administrative Offenses in the Section of Nature and Landscape Protection.**

The Act no. 543/2002 Coll. on the nature and landscape protection enables the public authorities to impose the offender of an administrative offence with the financial sanctions up to 33,193.91 Euro and forfeiture. The Act no. 300/2005 Coll. the Criminal Code establishes also the analogous legal instruments – in the form of financial penalty from 160.00 Euro up to 331,930.00 Euro and penalty of forfeiture. Author of the paper analyzes the possibility of the concept of “criminal charge” and the criminal offence assessment criteria application on the Slovak legislation on liability for administrative offenses in the section of nature and landscape protection.

Key words: financial sanction, forfeiture, financial penalty, forfeiture penalty

Klíčová slova: peňažná sankcia, prepadnutie veci, peňažný trest, trest prepadnutia veci

1. ÚVODNÉ POZNÁMKY

V tomto príspevku sa zaoberáme použitím pojmu *trestné obvinenie* v slovenskej právnej úprave zodpovednosti za správne delikty na úseku ochrany prírody a krajiny. Vzali sme si preto za cieľ skúmať, ako sa do slovenskej právnej úpravy premietajú *hodnoty*, ktoré od svojho vzniku postupne presadzovala Rada Európy. Rozhodli sme sa pre slovo *hodnoty*, pretože ho považujeme za presnejšie ako slovo *normy*. Rada Európy totiž právo netvorí, avšak výrazným spôsobom ovplyvňuje hodnotový systém Európy, ktorý jednotlivé členské štáty premietajú do svojich právnych poriadkov.¹ Radu Európy založilo dňa 5. mája 1949 desať európskych krajín. V súčasnosti sa k príslušnosti v tejto organizácii hlási 47 členských štátov. Táto medzivládna organizácia v prvom rade chráni ľudské práva, pluralitnú demokraciu a právny štát. Prispieva k uvedomovaniu si európskej kultúrnej identity a rozmanitosti a pomáha ich rozvoju. Hľadá spoločné

* Tento príspevok bol vyhotovený v rámci grantu VEGA (č. 1/0092/13) „Princípy administratívnoprávnej zodpovednosti – právna úprava a právna prax“.

¹ Porovnaj: ZÁHORA, J.: *Európskej hodnoty trestného práva a ich zobrazenie v slovenskom trestnom práve*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a VEDY, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2012, s. 9.

riešenia problémov, ktorým čelí európska spoločnosť. Má za cieľ upevňovať demokratickú stabilitu v Európe podporovaním tradične uznaných politických, legislatívnych a ústavných reforiem fungovania štátnej moci.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj ako „Dohovor“) je ústredným dokumentom Rady Európy, ktorá z neho vyvodzuje množinu subjektívnych práv priznaných jednotlivcom ako adresátom verejnej moci. Cieľom Dohovoru nie je teoretické ani iluzórne priznanie subjektívnych práv jednotlivcom, ale predovšetkým ich aktívna ochrana a presadzovanie v konfrontácii s verejnou mocou. K stretu práv jednotlivca s verejnou mocou dochádza najmä vo formalizovaných postupoch pred súdmi a inými verejnými orgánmi, v rámci ktorých tieto subjekty rozhodujú o právnom postavení adresátov verejnej moci. Centrálné miesto preto zaujíma právo na spravodlivý proces. Podstata tohto práva spočíva predovšetkým v spôsobilosti chrániť ostatné práva garantované Dohovorom a štrasburskými orgánmi ochrany práva. V rámci jeho vnútorného členenia možno rozlišovať dve integrálne súčasti práva na spravodlivý súdny proces. Prvým a nevyhnutným predpokladom realizovania práva na spravodlivý súdny proces je *právo na prístup k súdu*.²

Druhú základnú súčasť práva na spravodlivý súdny proces vytvára *právo na spravodlivé súdne konanie*. Vnútroštruktúru tohto práva vytvárajú jeho *objekt, subjekt a vzájomné vzťahy pri jeho výkone*. Dohovor a prax štrasburských orgánov ochrany práva stanovila *tri skupiny objektov práva na spravodlivé súdne konanie*. Dohovor v čl. 6 ods. 1 výslovne spomína *občianske práva a záväzky a trestné obvinenia* voči subjektom práva na spravodlivé súdne konanie.³ Pre založenie pôsobnosti orgánov Rady Európy, ktoré sú oprávnené konať podľa Dohovoru, je rozhodujúce, či orgán štátu rozhoduje o občianskych právach alebo záväzkoch občana, alebo o akomkoľvek jeho trestnom obvinení. K uvedenej požiadavke kumulatívne pristupuje podmienka prejednávania veci nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, t.j. zaručenia spravodlivého procesu, ktorého jedným zo základných predpokladov je právo na súd a na prístup na súd, prípadne aby vec preskúmali nezávislé a nestranné tribunály zriadené zákonom s tzv. úplnou jurisdikciou (právomoc preskúmať vec po stránke skutkovej i právnej).⁴

² Členské štáty Rady Európy majú pozitívny záväzok vytvoriť sústavu súdov spĺňajúcu požiadavky kladené na súd v článku 6 ods. 1 Dohovoru. Štáty sú zároveň povinné umožniť každému uplatňovať svoje práva na týchto súdoch. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.“ Zabezpečenie prístupu k súdu je napríklad požiadavkou nevytvárať rôzne procesné prekážky (K tomu bližšie pozri: SVÁK, J.: *Ochrana ľudských práv: z pohľadu judikatury a doktríny štrasburských orgánov ochrany práva*. 2. rozšírené a doplnené vydanie. Žilina: Poradca podnikateľa, 2006, s. 341–347).

³ Súdna judikatúra túto skupinu objektov rozšírila aj o *iné konania*, ktoré buď súvisia s definíciou občianskych práv a záväzkov, alebo s trestnými obvineniami.

⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL ÚS 12/97 z 15. októbra 1998, zverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, čiastka 122, pod č. 319/1998.

2. POJEM TRESTNÉ OBVINENIE

Čo sa týka trestného obvinenia ako objektu práva na spravodlivé súdne konanie, Európsky súd pre ľudské práva svojou rozhodovacou činnosťou dosiahol extenzívne vnímanie tohto pojmu.⁵ Ustálená prax pod trestné obvinenie v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru zaraďuje oblasť cestnej premávky, daňovú problematiku, oblasť obchodu a ekonomiky, penitenciárne záležitosti,⁶ finančnú,⁷ vojenskú, procesnú problematiku a oblasť verejného poriadku. Extenzívnou interpretáciou pojmu trestného obvinenia zaradil Európsky súd pre ľudské práva pod tento pojem posudzovanie správnych priestupkov⁸ a iných správnych deliktov,⁹ ale napríklad aj disciplinárnych deliktov a poriadkových sankcií.¹⁰ Výklad pojmu *trestné obvinenie* Európskym súdom pre ľudské práva je autonómny a nezávislý na vnútroštátnej právnej úprave a judikatúre.¹¹

- ⁵ Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky je pre založenie pôsobnosti orgánov Rady Európy rozhodujúce, či sa v preskúmavacom konaní rozhodovalo o občianskych právach alebo záväzkoch občana, alebo či tento bol akokoľvek trestne obvinený. Ďalšou rozhodujúcou skutočnosťou je vyriešenie otázky, či vec prejednal nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Jedným zo základných predpokladov záruk spravodlivého súdneho procesu je právo na súd a na prístup na súd s tzv. úplnou jurisdikciou (právomoc preskúmavať vec po stránke skutkovej i právnej). Rozhodovanie o priestupku sa v každom prípade dotýka občianskych (základných) práv obvineného. Z hľadiska charakteru niektorých priestupkov ich súdna judikatúra zaraďuje do kategórie trestných konaní, ktoré však vzhľadom na následok nespĺňajú kritéria ako trestné činy, a preto boli zverené do rozhodovacej právomoci správnych orgánov. V týchto prípadoch by preto do úvahy prichádzalo i preskúmanie dôvodnosti trestného obvinenia. (K tomu bližšie pozri: Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL ÚS 12/97 z 15. októbra 1998, zverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, čiastka 122, pod č. 319/1998.)
- ⁶ Uvedený prístup rozvinul Ústavný súd Českej republiky a Najvyšší správny súd Českej republiky. Oba sudy posudzovali disciplinárne tresty, ktoré umožňuje česká právna úprava uložiť odsúdeným v zariadeniach na výkon trestu odňatia slobody. Pritom skúmali závažnosť jednotlivých trestov a intenzitu, ktorou sú schopné zasiahnuť do oblasti práv a slobôd jednotlivca. Vylúčenie pokarhania spod súdneho preskúmania nie je na rozdiel od samoväzby v rozpore s výkladom pojmu trestné obvinenie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. (K tomu bližšie pozri: Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 15. 6. 2012, sp. zn. 5 As 72/2012.)
- ⁷ Povahu trestnoprávneho obvinenia nadobúda aj obvinenie z porušenia cenových predpisov pri výkone podnikateľskej činnosti. Konanie o takomto správnom delikte musí rovnako ovládať zásada prezumpcie neviny. (K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 7. 2. 2007, sp. zn. 5 Afs 123/2006.)
- ⁸ So zreteľom k zásadám vyjadreným v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré vyjadrujú princípy práva na spravodlivý proces, musí konanie o priestupku, takisto ako aj konanie o inom správnom delikte, podliehať totožnému režimu ako konanie o trestných činoch. (K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu zo dňa 18. 4. 2007, sp. zn. 4 As 10/2006-57.)
- ⁹ Podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nie je rozhodujúca klasifikácia protiprávneho konania na správne delikty a trestné delikty vnútroštátnym poriadkom. Súdna judikatúra preto považuje i sankcie v priestupkových veciach vo forme pokuty za sankcie represívneho charakteru. Posudzuje ich preto ako trestné veci, a to bez ohľadu na ich relatívne nízku hodnotu. Vo všetkých veciach, ktoré je možné subsumovať pod pojem „veci trestného charakteru“ musí mať osoba, proti ktorej sa vedie konanie, možnosť domôcť sa práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 Dohovoru. (K tomu bližšie pozri : Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 3. 2010, sp. zn. 2 Sžo 255/2009.)
- ¹⁰ Hranice medzi trestnými deliktami, za ktoré ukladá trest súd a deliktami za ktoré ukladajú sankcie správne orgány, sú určené prejavom vôle zákonodarcu a nie sú odôvodnené prirodzeno-právnymi princípmi. (K tomu bližšie pozri: rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. 3. 2009, sp. zn. 8 Sžo 147/2008.)
- ¹¹ Súdna judikatúra nevylučuje prehodnotenie interpretácie za nezmeneného stavu právnych predpisov. Zmena však predstavuje závažný zásah do právnej istoty. Intenzitu zásahu preto vždy posudzuje vo svetle individuálnej situácie. Adresát právnej normy musí byť schopný takúto zmenu rozumne predvídať. Faktormi predvídateľnosti právnej praxe sú ustálenosť, jednotnosť, dlhodobosť, určitosť rozhodovacej

V prípade Engel a ostatní c. Holandsko¹² ustanovil Súd kritéria pre posudzovanie trestných činov. Rozhodujúca je v tomto smere *právna kvalifikácia príslušného porušenia zákona vo vnútroštátnom práve, samotná povaha tohto porušenia, ako aj povaha a stupeň závažnosti sankcie*. V otázke ukladanej sankcie je nutné za relevantné považovať *povahu a cieľ opatrení, kvalifikáciu trestu vo vnútroštátnom práve, konanie súvisiace s jeho prijatím a výkonom, rovnako ako jeho závažnosť*.¹³ Toto rozhodnutie je súčasťou súvislej a približne 50 rokov dlhej judikatúry posudzovania pojmu trestné obvinenie.¹⁴

Napriek tomu, že text Dohovoru používa len pojem *trestný čin*, Súd v záujme zabezpečenia ochrany ľudských práv a základných slobôd prostredníctvom svojej judikatúry interpretuje pojmy trestná vec, trestné konanie, trestný čin a potrestanie *autonómne*, t. j. spôsobom, ktorý nie je pevne zviazaný s významom pripisovaným týmto pojmom právnymi poriadkami štátov, ktoré k Dohovoru pristúpili.

Podľa judikatúry Súdu [Engel a ostatní (1976), Öztürk (1984), Weber (1990)] sú rozhodujúcimi faktormi pre označenie danej veci ako trestnej pre účely Dohovoru *význam porušeného pravidla*, t. j. *povaha ustanovenia definujúceho trestný čin, charakter činu samotného a povaha i závažnosť možného trestu* (napr. výška pokuty). Podstatnú úlohu hrá to, aká je *podstata porušenia zákonom chráneného záujmu, ďalej či sú adresátmi danej normy všetci*, ale len niektoré špeciálne subjekty, a je treba *i zvážiť, či má hroziaca sankcia represívny účel a či je spôsobilá citelne zasiahnuť sféru páchatela deliktu*.

Dôsledkom doktríny o autonómnosti je, že nie je z právneho hľadiska podstatné, či skutok je vnútroštátnymi predpismi kvalifikovaný ako trestný čin, priestupok alebo iný správny delikt. Doktrína má svoje opodstatnenie preto, lebo situácia v právnej úprave zodpovednosti osôb v jednotlivých členských štátoch Rady Európy nie je rovnaká. Napríklad pokiaľ ide o príslušnosť orgánov na vyvodzovanie zodpovednosti osôb za priestupky, vo Francúzsku je priestupok druhom trestného činu. I v Nemecku je priestupkové právo súčasťou trestného práva. Obdobná situácia panuje aj v Chorvátsku, kde trestnopráva sústava rozoznáva tri druhy trestných deliktov, a to trestné činy, priestupky a disciplinárne delikty. Navyše chorvátska právna úprava vymedzuje kategóriu tzv. „najzávažnejších priestupkov“, medzi ktoré zaraďuje aj priestupky v ob-

---

činnosti a zmeny v právnych predpisoch. Platí však pravidlo, že zmena dlhodobej judikatúry – za nezmeneného stavu právnych predpisov – môže nastať len zo závažných a principiálnych dôvodov smerujúcich k dosiahnutiu určitej právom chránenej hodnoty, akú napr. ustanovuje Dohovor. (K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 25. 9. 2012, sp. zn. 15 Kse 4/2012.)

¹² Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 8. júna 1976, sťažnosti č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72.

¹³ K tomu bližšie pozri: SVÁK, J.: *Ochrana ľudských práv: z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práva*. 2. rozšírené a doplnené vydanie. Žilina: Poradca podnikateľa, 2006, s. 429.

¹⁴ Pozri napr.: Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Delcourt proti Belgicku zo dňa 17. 1. 1970, sťažnosť č. 2689/65; Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Adolf proti Rakúsku zo dňa 26. 3. 1982, sťažnosť č. 8269/78; Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Stocké proti Nemecku zo dňa 19. 3. 1991, sťažnosť č. 11755/85; Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Tejedor Garcia proti Španielsku zo dňa 16. 12. 1997, sťažnosť č. 25420/94; Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Oleksandr Volkov proti Ukrajine zo dňa 9. 1. 2013, sťažnosť č. 21722/11.

lasti ochrany životného prostredia.¹⁵ Rozhodovanie o zodpovednosti za priestupky a iné správne delikty patrí v Slovenskej republike do pôsobnosti verejnej správy. Súdna judikatúra neváha vypomôcť si spomenutou „doktrínou autonómnosti“ aj vtedy, ak konkrétne právo, resp. princíp v oblasti trestania osôb vyplývajúci z Dohovoru nie je výslovne v zákonnej úprave správneho trestania zakotvený. Dôležitú úlohu v takejto situácii z hľadiska zabezpečenia ochrany práv obvinených osôb taktiež zohráva využitie analógie iuris a legis v prospech páchatel'a správneho deliktu. Uplatňovanie koncepcie pojmu „trestné obvinenie“ v slovenskej právnej úprave správneho trestania teda podľa judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vychádza z analogického použitia trestnoprávnej úpravy. Túto metódu odvodzuje súdna judikatúra najmä z čl. 6 ods. 1 Dohovoru a z Odporúčania Výboru Ministrov Rady Európy č. (91) 1 o správnych sankciách.¹⁶

Slovenská judikatúra sa teda odvoláva na rozhodovaciu činnosť Súdu, podľa ktorej treba pojem *trestné obvinenie* pokiaľ ide o rozsah aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 Dohovoru vykladať autonómne od jeho definovania vo vnútroštátnom právnom poriadku členských štátov Dohovoru. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto zastáva právny názor, že trestanie za správne delikty – *zahŕňajúce priestupky, správne delikty právnických osôb a správne delikty fyzických osôb podnikateľov* – musí podliehať rovnakému režimu ako trestný postih za trestné činy. Z tohto hľadiska preto v jeho rozhodnutiach *cítiť snahu* vykladať aj všetky záruky, ktoré sa poskytujú obvinenému z trestného činu, na prospech obvineného zo správneho deliktu. Hranice medzi trestnými deliktami, za ktoré ukladá trest súd a deliktami za ktoré ukladajú sankcie správne orgány, sú určene prejavom vôle zákonodarcu a nie sú odôvodnené prirodzeno-právnymi princípmi. Keďže čl. 6 ods. 1 veta prvá Dohovoru hovorí o *oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia* je podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nevyhnutné poskytnúť záruky a práva, ktoré zakotvuje zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon a zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok nielen obvinenému z trestného činu, ale aj subjektu, voči ktorému verejná moc vyvodzuje administratívno-právnou zodpovednosť. Napokon aj Odporúčanie Výboru Ministrov Rady Európy č. (91) 1 o správnych sankciách odporúča členským štátom Rady Európy, aby sa vo svojom práve aj praxi riadili zásadami, ktoré vyplývajú z tohto *Odporúčania*. Rozsah pôsobnosti vymedzuje toto Odporúčanie tak, že sa vzťahuje na správne akty, ktorými verejná moc ukladá postih za správanie, ktoré je v rozpore s uplatniteľnými pravidlami, či už ide o pokuty alebo iné opatrenia trestnej povahy bez ohľadu na to, či majú peňažnú alebo inú povahu. Tieto druhy postihu preto uvedené Odporúčanie považuje za správne sankcie. Podľa zásady č. 6 tohto Odporúčania je *nevyhnutné v rámci správneho konania vo veciach správnych sankcií poskytovať*

¹⁵ K tomu bližšie pozri: MASÁROVÁ, L.: Právna úprava priestupkov v Chorvátskej republike. In: *Přestupky a řízení o nich z pohledu teorie a praxe. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října. 2013*. Praha: Policejní Akademie České republiky v Praze, 2014, s. 141–151.

¹⁶ Porovnaj: SREBALOVÁ, M.: Limity aplikácie zásad správneho trestania. In: *Přestupky a řízení o nich z pohledu teorie a praxe. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října. 2013*. Praha: Policejní Akademie České republiky v Praze, 2014, s. 235–244; KISELYOVÁ, Z.: Zásada zákonnosti v kontexte správnych deliktov právnických osôb. In: *Přestupky a řízení o nich z pohledu teorie a praxe. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října. 2013*. Praha: Policejní Akademie České republiky v Praze, 2014, s. 87–95.

okrem záruk spravodlivého správneho konania v zmysle Rezolúcie č. (77) 31 aj pevne zavedené záruky v trestnom konaní.¹⁷

Načrtnutý prístup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v skutočnosti zodpovedá aj prístupu súčasnej vedy trestného práva. Táto zdôrazňuje ústavnú požiadavku, aby hranice obmedzení základných práv a slobôd boli jasné, a pre všetky prípady rovnako vymedzené zákonom. Pri striktnom uplatnení zásady zákonnosti nie je možné, aby pravidlá, čo je, a naopak, čo nie je trestným činom, boli určované inak ako na podklade zákona, najmä nie, aby boli určované voľnou, subjektívnou úvahou orgánov verejnej moci. Veda trestného práva, preto zdôrazňuje potrebu ustanovenia jednoznačne definovaných pojmov a kategórií – *obsahujúcich znaky trestnosti činu, vrátane jeho hraníc, kategorizácie a sankcii* – priamo zákonom. Zástupcovia teórie preto poukazujú na nevyhnutnosť hľadania rovnováhy medzi materiálnym a formálnym vymedzením trestného činu. Materiálna stránka trestného činu sa podľa niektorých predchádzajúcich úvah mohla prejavovať v tom, že čin formálne vykazujúci všetky znaky trestného činu, by bolo možné posúdiť miernejšie, t. j. na prospech jeho páchatel'a, nikdy nie naopak.¹⁸ Hľadanie uvedenej rovnováhy je preto predovšetkým otázkou realizácie ústavnej zásady rovnosti pred zákonom a úlohou legislatívy.¹⁹ Na tento problém poukazuje aj veda správneho práva. Problémom slovenskej právnej správneho trestania sa totiž v posledných rokoch stáva ustanovovanie veľmi vysokých pokút za správne delikty, pričom predkladatelia zákona veľakrát nedokážu vysvetliť, prečo uvedenú výšku pokuty represívneho charakteru navrhujú.²⁰ Takáto *neuváženosť* môže sama o sebe zakladať použitie autonómneho výkladu.²¹ Pre spresnenie treba uviesť, že sama výška pokuty ešte nemusí zakladať trestnoprávny charakter správneho deliktu. Avšak použitie *Engel kritérií* na

¹⁷ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. Marca 2009, sp. zn. 8 Sžo/147/2008.

¹⁸ Pre ilustráciu striktné formálne vymedzenie trestných deliktov platilo na území Slovenska približne v druhej polovici 19. storočia. Vtedajšia právna úprava vychádzala z tripartície trestných činov. Zahŕňala zločiny (úmyselné činy), prečiny (úmyselné, ale aj nedbanlivostné konanie) a priestupky. Právnu úpravu týchto deliktov tvorili zákonný článok V/1878 Trestný zákonník, zákonný článok XL/1979 Trestný zákonník o priestupkoch a osobitné zákonné články. (K tomu bližšie pozri: LACLAVÍKOVÁ, M. – ŠVECOVÁ, A.: *Pramene práva na území Slovenska II. 1790–1918*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a VEDY, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2012, s. 529, 530, 553.

¹⁹ K tomu bližšie pozri: MAŠLANYOVÁ, D.: Formálny prístup k chápaniu pojmu trestný čin. In: ŠIMOVČEK, I. (ed.): *Hodnoty trestného práva*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a VEDY, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2012, s. 123–126.

²⁰ K tomu bližšie pozri: MASÁROVÁ, L.: Právna úprava priestupkov v Chorvátskej republike. In: *Přestupky a řízení o nich z pohledu teorie a praxe. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října. 2013*. Praha: Policejní Akademie České republiky v Praze, 2014, s. 151.

²¹ Prikladom je prístup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý odkazuje na judikatúru Súdu. Ako sme už uviedli Najvyšší súd Slovenskej republiky zastáva názor, že podľa ustálenej judikatúry Súdu nie je rozhodujúca klasifikácia protiprávneho konania na správne delikty a trestné delikty vnútroštátnym poriadkom. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje i sankcie v priestupkových veciach vo forme pokuty považovať za sankcie represívneho charakteru a presadzuje záver, že ide o trestné veci, a to bez ohľadu na relatívne nízke sankcie. Vo všetkých veciach trestného charakteru preto musí mať osoba, proti ktorej sa vedie konanie, možnosť domôcť sa práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 Dohovoru. Čo je ale dôležitejšie Najvyšší súd Slovenskej republiky presadzuje zároveň s týmto východiskom aj záver, že o vec trestného charakteru môže ísť preto, že sankcie za správne delikty (i vzhľadom na ich spoločenskú nebezpečnosť) sú vyššie ako sankcie za priestupky, ktoré vo všeobecnosti právna prax a súdna judikatúra

delikt trestnoprávnej povahy môže viesť k rozštiepeniu právneho predpisu. Nie všetky správne delikty musia tieto kritéria automaticky spĺňať. Môžu sa napríklad vzťahovať iba na vymedzenú skupinu osôb. Sankcia ustanovená zákonom nemusí zodpovedať koncepcii vytvorenej Súdom. P. Molek sa preto prikláňa k všeobecnej aplikácii nárokov trestného obvinenia na právne predpisy za podmienky, že vymedzujú aj jediný priestupok, či správny delikt, ktorý uvedené nároky spĺňa.²² Podľa H. Práškovéj je správne konanie o väčšine správnych deliktov konaním o trestnom obvinení v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru a musia sa naň vzťahovať záruky ochrany práva na spravodlivý proces.²³ Naopak podľa O. Pouperovej nie je možné aplikovať záruky podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v plnom rozsahu na rozhodovanie orgánu verejnej správy.²⁴ Problémom uplatnenia analógie iuris je skutočnosť, že na riešenie situácie orgány verejnej moci nemajú k dispozícii obdobnú normu, o ktorú by sa mohli oprieť, a musia použiť syntézu zásad získaných z jednotlivých noriem pomocou abstrakcie. Rozhodovanie sa tak uskutočňuje za pomoci právnych zásad, či právnych princípov. Spornou však ostáva otázka, ktoré zásady majú orgány verejnej moci použiť. Rovnakou spornou je aj otázka, čo vytvára katalóg týchto zásad. Situáciu komplikuje aj skutočnosť, že tieto zásady samé o sebe často bývajú „vyblednuté, neostre“ a navzájom si môžu konkurovať. Spoločne s týmito faktormi rastie nebezpečenstvo, že právna úprava bude nepredvídateľná, pokiaľ nechceme hovoriť priamo o ľubovôli. Na druhej strane sa však v Českej republike aj na Slovensku stále viac a viac zdôrazňuje rozhodovacia činnosť súdov, ktorá na uvedené zásady odkazuje.²⁵

Pojem *trestné obvinenie* sa preto týka rozhodovania o akomkoľvek protiprávnom konaní, ktoré môže orgán verejnej moci postihnúť trestom. Toto tvrdenie vyplývajúce z judikatúry *Európskeho súdu pre ľudské práva* má za následok, že akékoľvek verejnoprávne ustanovenie sankčnej povahy musí verejná moc posudzovať podľa jeho obsahu, nie podľa jeho označenia. Rozdiel medzi trestnými činmi a správnymi deliktami je často nejasný a býva výsledkom politického rozhodnutia, t. j. dekriminalizácie.²⁶

Tento právny stav, ale zároveň otvára ďalšie otázky. *Môžeme v skutočnosti hovoriť o dekriminalizácii? Ak zákonodarca presunie určitý delikt z trestnoprávnej úpravy do oblasti správneho práva, stratí tento delikt svoju trestnoprávnu povahu v zmysle judikatúry súdu? Slovo dekriminalizácia znamená odstránenie trestného postihu vo vzťahu*

---

považuje za delikty trestnoprávneho charakteru. (K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. februára 2010, sp. zn. 2Sžo/200/2009.)

²² MOLEK, P.: *Právo na spravodlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 323.

²³ K tomu pozri: PRÁŠKOVÁ, H.: Postavení obviněného v řízení o správních deliktech (vybrané problémy). In: *Aktuálně otázky správného konania. Zborník príspevkov zo sekcie správne právo medzinárodnej vedeckej konferencie Právo jako zjednocovatel Evropy – Veda a prax (21.–23. október 2010)*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2010, s. 108.

²⁴ K tomu pozri: POUPEROVÁ, O.: Čl. 6 Úmluvy a správní řízení. In: *Vliv EÚ a Rady Evropy na správní řízení v ČR a v Polsku*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 26.

²⁵ K tomu bližšie pozri: MATES, P.: *Analógie ve správním právu*. Dostupné na: http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fspravni-pravo-6-11w-mates-pdf.aspx&ei=gEriU4ufG-aM7Ab934GwBA&usg=AFQjCNecZLnDbVIFPZgn40jvoS4_0hRm7g&bvm=bv.72197243,d.ZGU&cad=rja (6. 8. 2014, 17:33 hod.).

²⁶ K tomu bližšie pozri: ODEHNALOVÁ, J.: Soudní přezkum rozhodnutí o přestupku a právo na spravodlivý proces. In: *Přestupky a řízení o nich z pohledu teorie a praxe. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané dne 4. října. 2013*. Praha: Policejní Akademie České republiky v Praze, 2014, s. 188.

k takým aktivitám, ktoré síce zostali zákonom zakázané, ale sú prístupné netrestnému postihu (napr. pokuta).²⁷ Ak však zákonodarca zachová v platnej právnej úprave možnosť uložiť za uvedené protiprávne správanie pokutu zodpovedajúcu svojou výškou peňažnému trestu podľa trestného práva, tak potom vzniká otázka, či naozaj protiprávne správne vo svojej podstate *dekriminalizoval*?

3. PRÁVNA KVALIFIKÁCIA A POVAHA DELIKTU

Kritérium právnej kvalifikácie je prvým kritériom pri autonómnom posudzovaní pojmu trestné obvinenie. Toto kritérium považujú štrasburské orgány ochrany práv za *pomerne relatívne*. Služi iba ako východiskový bod. Európsky súd pre ľudské práva podľa neho v zásade skúma len zaradenie deliktu do konkrétneho odvetvia právneho poriadku členského štátu. Ak vnútroštátne právo klasifikuje delikt ako trestný čin, Európsky súd pre ľudské práva považuje túto skutočnosť za rozhodujúcu pre posúdenie pôsobnosti štrasburských orgánov ochrany práv. V opačnom prípade Európsky súd pre ľudské práva nahliada za národnú klasifikáciu verejnoprávných deliktov a skúma vecnú realitu posudzovaného konania.²⁸

Právna kvalifikácia predstavuje podľa súdnej judikatúry vyjadrenia všetkých skutkových okolností viažucich sa k spáchanému skutku. Vyjadruje preto všetky zákonom určené znaky príslušnej skutkovej podstaty deliktu. Právna kvalifikácia zodpovedá zákonnému vymedzeniu príslušných znakov deliktu v zmysle právne relevantného obsahu. Posúdenie, či skutková stránka spáchaného činu prináleží konkrétnej právnej kvalifikácii je následne vecou zákona zodpovedajúceho spôsobu vykonania a hodnotenia dôkazov.²⁹

Právna kvalifikácia deliktu teda predstavuje posúdenie obsahovej stránky spáchaného skutku a jej hodnotenie v zmysle zákonom ustanovených kritérií deliktu,³⁰ t. j.

²⁷ K tomu bližšie pozri: Slovník.sk (dostupné na: <http://slovník.azet.sk/slovník-cudzích-slov/?q=dekriminaliz%C3%A1cia>; 21. 8. 2014, 18:11 hod.).

²⁸ K tomu bližšie pozri: *Guide to Article 6. Right to a Fair Trial (criminal limb)*. Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014, s. 6, dostupné na: <http://www.echr.coe.int> (Case-Law-Case-Law Analysis – Case-Law Guides) (30. 8. 2014, 16:47).

²⁹ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. Septembra 2013, sp. zn. 3 Tdo 7/2013.

³⁰ Túto povinnosť vyjadruje v zmysle súdnej judikatúry napr. § 91 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, podľa ktorého „*Pri určení výšky pokuty za iný správny delikt sa prihliadne na jeho závažnosť, najmä na spôsob jeho spáchania a na jeho následky vrátane vzniknutej ujmy, na rozsah a mieru hroziacej ujmy alebo ohrozenej spoločenskej hodnoty (§ 95) a na okolnosti, za ktorých bol spáchaný.*“ Rovnako vyjadruje vzťah skutkovej a právnej stránky spáchaného deliktu aj § 12 ods. 1 zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, podľa ktorého „*Pri určení druhu sankcie a jej výmery sa prihliadne na závažnosť priestupku, najmä na spôsob jeho spáchania a na jeho následky, na okolnosti, za ktorých bol spáchaný, na mieru zavinenia, na pohnútky a na osobu páchatela, ako aj na to, či a akým spôsobom bol za ten istý skutok postihnutý v kárnom alebo disciplinárnom konaní*“; alebo § 12 ods. 1 zákona ČNR č. 200/1990 Sb. o přestupcích, podľa ktorého „*Při určení druhu sankce a její výměry se přihlídně k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení.*“ Tento názor podporuje aj súdna judikatúra pri posudzovaní vzťahu protiprávneho správania, vyvodzovanej zodpovednosti a ukladanej sankcie. (K tomu bližšie pozri:

aj zaradenie činu do konkrétnej oblasti právnej úpravy. Podstatné je preto rozlišovanie, či konkrétne správanie porušuje súkromný – jednotlivý – záujem, a teda či sa konkrétny subjekt dopúšťa súkromnoprávneho deliktu, alebo či následok protiprávneho správania porušuje alebo ohrozuje celospoločenský záujem. Na rozdiel od súkromného práva, právo verejné neovládajú princípy ako *právna rovnosť subjektov právneho vzťahu vôle a dispozičná autonómia*.³¹ Adresát verejnoprávneho vzťahu nevie ovplyvniť obsah podmienok a predpokladov, za ktorých si má splniť svoje povinnosti.

Trestnoprávna povaha obvinenia preto podľa českej súdnej judikatúry môže spočívať napr. v tom, že hodnoty chránené skutkovou podstatou správneho deliktu sú označené za verejný záujem a právny predpis ustanovuje osobitný režim zodpovednosti za nesplnenie verejnoprávnych povinností zodpovednými subjektmi voči štátu. Takým prípadom je aj verejný záujem na ochrane životného prostredia. Navyše splnenie verejnoprávnej povinnosti ustanovenej právnym predpisom nemôže jej adresát nijak poprieť obsahom súkromnoprávnych záväzkových vzťahov s ďalšími subjektmi, t. j. svoju zodpovednosť nemôže preniesť na iné osoby. Nesplnenie zmluvnej povinnosti prevádzkovateľom zariadenia, môže mať svojej následky v rovine súkromnoprávnych vzťahov, nie však v konaní o správnom delikte vlastníka. Samotné zaradenie deliktu do oblasti úpravy správneho práva a práva životného prostredia pri tom môže byť výrazom vôle zákonodarcu založenej na *čisto pragmatických dôvodoch*. Túto skutočnosť priznáva aj sama judikatúra porovnávaním princípov trestného a správneho práva. Zisťovanie a dokazovanie viny v situáciách, v ktorých porušenie povinnosti je výsledkom konania množstva jednotlivcov, môže byť náročné a zdĺhavé. Zákonodarca preto môže vytvoriť konštrukciu právnej úpravy zodpovednosti za správne delikty založenej na objektívnej zodpovednosti. Tradícia trestnoprávnej zodpovednosti je vybudovaná na individuálnej subjektívnej trestnej zodpovednosti.³² Tento legislatívny zámer však nič nemení na trestnoprávnej povahe deliktu. Dokonca ju podľa nášho názoru môže navyše aj deklarovať.

Slovenská súdna judikatúra rovnako poukazuje aj na skutočnosť, že zodpovednosti za správny delikt na úseku ochrany prírody a krajiny nemôže jeho páchatel'a zbaviť ani vlastníckeho právo k predmetu ochrany. Súdy tak opätovne zdôrazňujú celospoločenský záujem ustanovený právnou úpravou a nemožnosť jednotlivca zbaviť sa povinnosti ustanovenej verejným právom. Takým prípadom je napr. poskytnutie súhlasu, resp. ohlásenie výrubu stromov a preukázanie podmienok na ich výrub. Vlastník pozemku sa preto nemôže odvolávať na skutočnosť, že na ovocné dreviny nachádzajúce sa na jeho pozemku sa nevzťahuje úprava zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, ale zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti. Ochrana drevín je predmetom zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Preto tento predpis ustanovuje

---

Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 25. 8. 2004, sp. zn. 2 As 35/2004-53, alebo Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 31. 5. 2013, sp. zn. 5 As 77/2011-62.)

³¹ *Na tomto mieste by sme sa chceli ospravedlniť predstaviteľom vedy súkromného práva, ktorí by s týmto zjednodušeným vyjadrením rozdielov medzi právom verejným a právom súkromným určite nesúhlasili. Uvedeným výrokom sme však predovšetkým chceli zdôrazniť podstatu verejnoprávnych vzťahov, v ktorých je pravidla aspoň jeden zo subjektov nositeľom verejnej moci.*

³² K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 14. 5. 2014, sp. zn. 1 As 149/2013.

predpoklady pre zmenu, vznik a zánik práv a povinností subjektov právnych vzťahov. Podmienky ochrany zákonom ustanoveného záujmu – ochrany drevín – vymedzuje len zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Týmito podmienkami mal zákonodarca na mysli podmienky výrubu stromov.³³ Vlastník pozemku sa preto nemôže odvolávať na skutočnosť, že na režim ovocného sadu sa použije osobitná právna úprava, napr. zákon č. 597/2006 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy v oblasti registračných odrôd pestovaných rastlín a uvádzaní množiteľského materiálu množiteľských rastlín na trh, ktorý upravuje register ovocných sadov a kontrolný ústav, ktorý tento register vedie. Takáto právna úprava nijakým spôsobom neruší ustanovenia zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Pokiaľ osobitné predpisy aj ustanovujú určité povinnosti vyplývajúce vlastníčkovi v súvislosti s vlastníctvom ovocného sadu, tieto nemajú žiaden dosah na ustanovenia zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Vlastník pozemku preto nemôže tvrdiť, že poľnohospodárske plodiny a kultúry potrebujú k prežitiu špeciálnu ochranu a metodiku pestovania, ktorá je upravená v osobitných predpisoch, a teda ochrana poľnohospodárskych plodín a kultúr so zameraním na životné prostredie sa vykonáva inou legislatívou než je zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Tomuto záveru svedčí aj skutočnosť, že § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti ukladá osobám na úseku rastlinolekárskej starostlivosti povinnosť dodržiavať opatrenia podľa osobitných predpisov. Uvedený zákon na tomto mieste v poznámke pod čiarou ako aplikovateľný osobitný predpis uvádza práve aj zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Aj v rámci rastlinolekárskej starostlivosti zákonodarca prikazuje osobám na úseku rastlinolekárskej starostlivosti plniť povinnosti vyplývajúce aj zo zákona o ochrane prírody a krajiny.³⁴

Obdobne považuje *česká súdna judikatúra* za celospoločenský záujem na ochrane vzácných rastlín a živočíchov spolu s účinnými opatrenia proti ich nelegálnemu dovozu či vývozu. Ochrana takého záujmu je zároveň legitímnym cieľom. Súdna judikatúra preto priznáva, že právny poriadok poskytuje orgánom verejnej správy v tejto oblasti určité prostriedky a ustanovuje zároveň pravidlá ich použitia. Preukazovanie skutočností rozhodných pre záver o porušení zákona v tejto oblasti právnej úpravy prebieha aj na Slovensku v režime správneho konania za použitia správneho poriadku.³⁵ *Česká súdna judikatúra* však zdôrazňuje, že v prostredí právneho štátu treba trvať na zachovaní práv osôb, proti ktorým správny orgán vedie konanie o uložení sankcie.³⁶ Súdna judikatúra

³³ Napr. podľa § 47 ods. 4 písm. b) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, podľa ktorého „*súhlas na výrub dreviny sa nevyžaduje len pri obnove produkčných ovocných drevín, ak sa výsadba nových ovocných drevín uskutoční do šiestich mesiacov odo dňa výrubu*“.

³⁴ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014, sp. zn. 5S/87/2013.

³⁵ Podľa § 90 ods. 3 písm. a) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny „*Pokutu do 33 193, 91 eura a prepadnutie vecí môže orgán ochrany prírody uložiť podnikateľovi alebo právnickej osobe, ktorá sa dopustí protiprávneho konania tým, že vykonáva činnosť zakázanú podľa § 26 ods. 5, § 34 ods. 1 alebo § 35 ods. 1 a 2.*“ Podľa § 34 ods. 1 písm. b) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny „*Chránenú rastlinu je zakázané držať, prepravovať, predávať, vymieňať alebo ponúkať na predaj alebo výmenu.*“ Podľa § 35 ods. 1 písm. e) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny „*Chráneného živočícha je zakázané držať, prepravovať, predávať, vymieňať alebo ponúkať na predaj alebo výmenu.*“ Podľa § 81 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny „*Na konanie podľa tohto zákona sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak.*“

³⁶ Porovnaj: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 31. 5. 2013, sp. zn. 5 As 77/2011.

preto na jednej strane chápe cieľ, ktorý sa zákonodarca a orgány verejnej moci snažia dosiahnuť – *ochrana ohrozených druhov rastlín a živočíchov* – zároveň však dodáva, že nemôže ustúpiť od garancii, ktoré právny poriadok v právnom štáte priznáva adresátom verejnej správy na základe právnej úpravy správneho konania a priestupkového zákona. Opačný postup by ohrozil základy právneho štátu.³⁷

Súdna judikatúra sa tak aj v oblasti správnych deliktov odvoláva na tradične uznaný princíp trestného práva – *nullum crimen sine lege*. Jeho základy odvodzuje najmä z Listiny základných práv a slobôd³⁸ a posilňuje jeho aplikáciu prostredníctvom Odporúčania R (91) 1 Výboru Ministrov o správnych sankciách.³⁹ Tento dokument sa odvoláva nielen na zákonné ustanovenie sankcií, ale aj na zákonné vymedzenie podmienok, za ktorých verejná moc jednotlivca sankcionuje. Aj preto predstavuje tento princíp dôležitý nástroj proti zneužitiu trestania vo verejnej správe.⁴⁰ Jeho dôsledky sú však ďalekosiahlejšie, ako si uvedomujeme, pretože môže nadväzovať aj na *princíp ochrany dôvery občan v právo*. Tento argument potvrdzuje Najvyšší správny súd Českej republiky. Pokiaľ štátna moc svojou vlastnou protiprávnou činnosťou utvrdzuje jednotlivca v presvedčení, že sa správa v súlade so zákonom – t. j. *že chová chránené živočíchy v zajatí v súlade so zákonom, a že je držiteľom potrebnej výnimky* – nemôže ho následne potom, čo dôkladne zistí skutkový stav vecí, sankcionovať. Takéto rozhodnutie o uložení pokuty narušá *princíp dôvery jednotlivca v rozhodovaciu činnosť štátu, jeho akty a postup voči adresátom štátnej moci*.⁴¹ Z ústavnoprávneho hľadiska je sotva akceptovateľná situácia, v ktorej štátny orgán autoritatívne preskúma a osvedčí určité skutočnosti, čím vyvolá v jednotlivcovi dobrú vieru v správnosť týchto skutočností a v samotný akt štátnej moci, aby následne jednotlivca sankcionoval za to, že tieto skutočnosti mocensky aprobované štátom v predchádzajúcom akte sú nesprávne. Uvedené závery odvodzuje súdna judikatúra z obsahu princípu legitímnych očakávaní v oblasti sankcionovania. Tak, ako sa adresát môže spoliehať na jasnosť, prehľadnosť a zrozumiteľnosť právnej úpravy *verejnoprávnej zodpovednosti*, môže sa rovnako spoliehať na postup a úkony orgánov štátnej moci, pri ktorých sa presumuje ich zákonnosť a správnosť. V opačnom prípade štát nemá legitímny dôvod na uplatňovanie sankcií voči jednotlivcom, ktorí sa spoliehali na správnosť jeho postupu.⁴² Podľa našej mienky tento prístup súdnej judikatúry zodpovedá aj obsahu slovného vyjadrenia čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

³⁷ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 14. 10. 2013, sp. zn. 6 As 66/2013.

³⁸ Podľa čl. 39 Listiny základných práv a slobôd „*Iba zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno za jeho spáchanie uložiť.*“

³⁹ Podľa čl. 1 tohto Odporúčania „*The applicable administrative sanctions and circumstances in which they may be imposed shall be laid down by law.*“

⁴⁰ Porovnaj: KOŠÍCIAROVÁ, S.: *Princípy dobrej verejnej správy a Rada Európy*. Bratislava: Iura edition, spol. s r. o., 2012, s. 324.

⁴¹ Podstatu uplatňovania verejnej moci v demokratickom právnom štáte vytvára princíp dobrej viery jednotlivca v správnosť aktov verejnej moci a ochrana dobrej viery v nadobudnuté práva konštituované aktmi verejnej moci, či už v konkrétnom prípade vyplývajú priamo z normatívneho právneho aktu alebo z aktu aplikácie práva. Princíp dobrej viery pôsobí bezprostredne v rovine subjektívneho základného práva ako jeho ochrana, v rovine objektívnej se potom prejavuje ako princíp prezumpcie správnosti aktov verejnej moci (Porovnaj: Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 11. 5. 2005, sp. zn. II.ÚS 487/03.)

⁴² K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 18. 4. 2013, sp. zn. 1 As 188/2012.

ľudských práv a základných, podľa ktorého nezávislý, nestranný a zákonom zriadený súd rozhoduje o *oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia* voči obvinenému.

Súdna judikatúra sa vyjadрила aj k celospoločenskému záujmu na ochrane lesov. Tento vyjadrujú najmä verejnoprávne povinnosti ustanovené predovšetkým vlastníkom lesov, a to právnymi predpismi na ochranu prírody a krajiny. Subjekt, ktorý nerešpektuje zákonné ustanovenia na ochranu prírody a krajiny – ktoré mal v pozícii vlastníka lesa rešpektovať – sa dopúšťa protiprávneho konania. Objektívna stránka takéhoto konania spočíva v tom, že si nevyžiada potrebné povolenia, stanoviská alebo udelenie výnimky. Súdna judikatúra v tejto súvislosti pripúšťa vyvodenie verejnoprávnej zodpovednosti voči protiprávne konajúcemu subjektu – majúci na mysli – *zodpovednosť za priestupky, zodpovednosť za iné správne delikty, alebo zodpovednosť trestné činy*. Za nepriaznivý následok postihujúci protiprávne konajúci subjekt považuje predovšetkým sankciu. Súdny v rámci svojej rozhodovacej činnosti teda deklarujú príbuznú – alebo lepšie povedané – obdobnú povahu *trestných činov, priestupkov a správnych deliktov pri ochrane prírody a krajiny*, a to predovšetkým skrz celospoločenského záujmu na ochrane hodnôt reprezentujúcich prírodu a krajinu.⁴³

4. ZÁVAŽNOSŤ SANKCIE

Tretie kritérium doktríny autonómnosti zamerala súdna judikatúra na povahu a prísnosť ukladanej sankcie. Podstatu tohto kritéria preto vytvára maximálna výška sankcie, ktorú platné právo umožňuje uložiť za protiprávne správanie ustanovené zákonom.

Spoločným dedičstvom politických tradícií a ideálov, duchovných a morálnych hodnôt, na ktoré odkazuje preambula Dohovoru a Štatút Rady Európy, sú v oblasti trestného práva princípy zákonnosti, humánosti, primeranosti trestu a rešpektovanie ľudskej dôstojnosti formulované ešte osvietencami.⁴⁴

Princíp zákonnosti (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) a zákaz spätnej pôsobnosti trestných činov a trestov (*zákaz retroaktivity*) zaručuje čl. 7 ods. 1 Dohovoru ako fundamentálne právne princípy európskej právnej kultúry dohovorom výslovne zaručené. Tieto záruky zaisťujú ochranu slobody jednotlivca pred svojvoľným stíhaním, odsúdením či potrestaním. Zákonnosť (*nulla poena sine lege*) vyžaduje ukládanie trestu (*sankcií*) výlučne na základe zákona a vylučuje uloženie prísnejšieho trestu, než aký bolo možné uložiť na základe zákona účinného v čase spáchania trestného činu. Ustanovenie systému sankcií, podmienok ich ukladania a výkonu či ustanovenie hraníc trestných sadzieb patrí do právomoci štátov. Zmluvné štáty limituje čl. 3 Dohovoru zakazujúci mučenie a neľudské či ponižujúce zaobchádzanie alebo tresty. Tieto štáty nemôžu ospravedlňovať efektívnosťou. Vlastnou súčasťou každého trestu je povinnosť dotknutej osoby podrobiť sa zásahu do svojich práv v súlade s požiadavkami trestného

⁴³ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 30. 9. 2013, sp. zn. 2 Aps 7/2012.

⁴⁴ K tomu bližšie pozri: REPÍK, B.: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Nakladatelství ORAC, s. r. o., 2002, s. 29 a nasl.

systému za okolností, ktoré majú okrem iného vyjadrovať aj sociálne odsúdenie spáchaného trestného činu. Judikatúra preto priznáva význam subjektívnym pocitom (*následkom*), ktoré môže spôsobovať trest alebo sankcia. Nepriaznivý následok, ktorý postihuje páchatela, môže vyvolať pocity poníženia, prípadne duševné či fyzické nepohodlie, ktoré môže subjekt brániť na zodpovednosť vnímať ako „strádanie“ či „utrpenie“.⁴⁵

Hodnotenie trestu alebo sankcie je svojou povahou relatívne a závisí na posúdení všetkých okolností daného prípadu. Dohovor je však živý nástroj, ktorý sa musí interpretovať vo svetle súčasných podmienok, poukázuc na vplyv rozvíjajúcich sa všeobecne akceptovaných štandardov trestnej politiky členských štátov Rady Európy.⁴⁶ Dohovor priamo nezakotvuje požiadavku primeranosti trestu, avšak judikatúra uplatňuje princíp proporcionality vyjadrujúci požiadavku zachovania spravodlivej rovnováhy *medzi všeobecnými záujmami spoločnosti a garanciami základných práv jednotlivcov*. Nevyhnutnosť rešpektovania tohto princípu zdôrazňuje aj pri zásahoch do práv chránených Dohovorom majúciach podobu trestných sankcií. Z judikatúry vyplýva, že aj aplikácia takých druhov trestov a zabezpečovacích (ochranných) opatrení, ktoré na jednej strane samy osebe nemožno neprimerané, môže viesť k porušeniu Dohovoru.⁴⁷ Otázkou primeranosti trestov a sankcií samotných vo vzťahu k jednotlivým trestným činom ustanoveným trestnou legislatívou jednotlivých štátov však Európsky súd pre ľudské práva považuje predovšetkým za doménu ich právomocí.⁴⁸

Uvedené skutočnosti deklaruje aj slovenská súdna judikatúra napr. v otázke postihovania správneho deliktu protiprávneho výrubu drevín podľa § 90 ods. 1 písm. l) zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.⁴⁹ Formálne označenie určitého typu protispoločenského konania a tomu zodpovedajúcemu zaradeniu medzi trestné činy, priestupky, iné správne delikty a z toho vyvozené následky *v podobe sankcií*, vrátane príslušného konania, pritom či už ide o oblasť súdneho alebo správneho trestania, je len vyjadrením reálnej trestnej politiky štátu, teda reflexia názoru spoločnosti na potrebnú mieru ochrany jednotlivých vzťahov a záujmov. Kriminalizácia, či naopak dekriminálnizácia určitého konania nachádza výraz v platnej právnej úprave a v ich zmenách, vo voľbe procesných nástrojov potrebných k odhaleniu a dokázaniu konkrétnych skutkov, ako aj v prísnosti postihu delikventa. V konaniach zisťovania správneho deliktu, rozhodovania o vine páchatela za spáchanie deliktu a pri ukladaní sankcie zaň teda treba postupovať v súlade so zásadami trestnoprávnej zodpovednosti. Slovenská súdna judikatúra otvorene preto deklaruje, že je jednotná v tom, že presadzuje analogické použitie

⁴⁵ K tomu bližšie pozri: Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. Novembra 2011.

⁴⁶ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Tyrer proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 5856/72.

⁴⁷ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Soering proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 14038/88.

⁴⁸ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Shimanek proti Rakúsku, sťažnosť č. 32307/96; Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sawoniuk proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 63716/00; Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Weeks proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9787/82.

⁴⁹ Podľa § 90 ods. 1 písm. l) zákona č. 543/2002 Z. z. „*Orgán ochrany prírody môže uložiť pokutu do 9 958,17 eura a prepadnutie vecí podnikateľovi alebo právnickej osobe, ktorá sa dopustí protiprávneho konania tým, že ... l) nesplní povinnosť podľa § 4 ods. 6, § 7a ods. 2 a 5, § 7b ods. 3, § 35 ods. 7, § 41 ods. 12 a 14, § 47 ods. 2 a 7, § 57 ods. 3 alebo § 104 ods. 1, 5 až 9, 13 a 14.*“

trestnoprávnych princípov i v správnom trestaní. Trestanie za správne delikty (priestupky, správne delikty právnických osôb a správne delikty fyzických osôb – podnikateľov) podlieha obdobnému režimu ako trestný postih za priestupky, resp. trestné činy. Z tohto hľadiska preto vykladá aj všetky záruky, ktoré sa poskytujú obvinenému.⁵⁰

Súdy teda zdôrazňujú nápadnú podobnosť správneho trestania s trestaním podľa trestného práva. Pripúšťajú existenciu medzery v zákone (*vacuum et silentio legis*), ktorú nevyhnutne prekonávajú výkladovou praxou založenou na jednoznačnom využití analógie práva. Idea právneho štátu neumožňuje zákonodarcovi, aby pri tvorbe právneho poriadku pripustil vznik nejasnosti (najmä vo forme legislatívnych medzier), resp. dvojznačnosti pri výklade právnych noriem. Naopak sa od neho očakáva splnenie predstavy o úplnosti právneho poriadku, ktorý poskytuje riešenie pre každý prípad. Toto všetko vytvára základnú požiadavku na sudcu na rozhodovanie orgánov verejnej moci podľa práva. Súčasne uvedená skutočnosť však vytvára aj neúmerné napätie na rozhodovací proces, pretože orgány verejnej moci musia rozhodovať podľa pravidiel, ktoré často vôbec neexistujú. Preto musia najmä súdy existujúce medzery vyplniť pravidlami mimo ich bežný zdroj (t.j. mimo legislatívnu činnosť suveréna).⁵¹

Ukladanie správnych sankcií vychádza podľa slovenskej súdnej judikatúry zo zásad ukladania trestov, pretože sankcia ukladá orgán verejnej moci za čin (správanie), ktoré je v rozpore so zákonom. Zaradenie uvedenej sankcie do oblasti správneho práva a práva životného prostredia nie je podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodujúce, pretože zásady ukladania správnych sankcií vyplývajú z Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy č. (91) 1.⁵² V správnom konaní, v ktorom správny orgán rozhoduje o uložení správnej sankcie, je podstatné, či účastník konania spáchal správny delikt, t. j. či sa dopustil porušenia zákona a či toto porušenie zákona vytvára podmienky pre uloženie sankcie ustanovenej zákonom. Znenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ktoré hovorí o *akomkoľvek trestnom obvinení*, zakladá orgánom verejnej moci povinnosť poskytnúť obvinenému zo spáchania správneho deliktu rovnaké záruky ako obvinenému z trestného činu. Súdna judikatúra preto zvyrazňuje potrebu vychádzania z právnej teórie, ktorá v rámci verejnoprávnej zodpovednosti rozoznáva trestné činy, priestupky a iné správne delikty. Deliktom je len také porušenie, ktoré zákon takto označuje. Rozlišovacím kritériom je miera spoločenskej nebezpečnosti a iných správnych deliktov aj okruh páchatel'ov. V prípade správnych deliktov zákonodarca spojil nedovolené protiprávne konanie s nepriaznivým následkom v podobe v podobe postihu páchatel'a správnym orgánom (správne trestanie). Formálne označenie a rozlišovanie trestných činov a správnych deliktov a z toho vyodené následky v podobe trestov a sankcií je len vyjadrením trestnej politiky štátu.⁵³ Predstavuje preto len vyjadrenie spoločenskej potreby na ochrane ur-

⁵⁰ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 9. 2012, sp. zn. 6 SžP 3/2012.

⁵¹ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 5. 2014, sp. zn. 1 SžP 14/2013.

⁵² K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28. 4. 2005, sp. zn. 3 SžN 68/2004.

⁵³ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 14. 12. 2011, sp. zn. 6 Sž 19/2011.

čitých vzťahov a objektov.⁵⁴ Hranice medzi trestnými deliktami, za ktoré ukladá trest súd a správnymi deliktami, za ktoré ukladajú sankcie správne orgány, sú určené prejavom vôle zákonodarcu a nie sú odôvodnené prirodzeno-právnymi princípmi. Ústavnú ochranu vyplývajúcu z princípu zákonnosti treba vzťahovať aj na konanie o správnych deliktach.⁵⁵ Keďže čl. 6 ods. 1 veta prvá dohovoru hovorí „o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia“ je podľa názoru najvyššieho súdu nevyhnutné poskytnúť záruky a práva, ktoré sú zakotvené v trestnom zákone a trestnom poriadku nielen obvinenému z trestného činu, ale aj subjektu, voči ktorému je vyvodzovaná administratívno-právna zodpovednosť.⁵⁶

5. POVINNOSŤ ŠTÁTU KRIMINALIZOVAŤ URČITÉ KONANIA

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva pre zmluvné štáty Dohovorom povinnosť „kriminalizovať“ niektoré druhy konaní. K povinnosti zmluvných štátov nezasahovať do práv a slobôd garantovaných Dohovorom pristupuje ich pozitívny záväzok poskytnúť uvedeným právam a slobodám ochranu nevyhnutnú na zaistenie ich účinného rešpektovania. Tento záväzok požaduje predovšetkým prijatie adekvátnych opatrení na predchádzanie porušovania práv a na *uplatnenie sankcií za porušenia*, ku ktorým už došlo. Táto požiadavka sa pritom týka nielen vzťahu orgánov verejnej moci a jednotlivca, ale aj vzťahov medzi jednotlivcami navzájom. V prípade ochrany základných hodnôt a aspektov súkromného života môžu byť vyžadované prostriedky trestnoprávneho charakteru. Judikatúra preto zdôrazňuje, že povinnosť uložená zmluvným štátom zaručiť každému, kto podlieha ich jurisdikcii, práva a slobody uvedené v dohovore a prijatie opatrení spôsobilých zabrániť ich porušeniu.⁵⁷

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva začala presadzovať nepriamu ochranu hmotného ľudského práva na životné prostredie prostredníctvom iných práv. Túto spojitost preukázala napr. v súvislosti s čl. 8 Dohovoru, ktorý zakotvuje právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, obdobia a korešpondencie. V prípade straty hodnoty majetku v dôsledku poškodenia životného prostredia pripúšťa judikatúra aj použitie čl. 1 Protokolu 1 k Dohovoru, ktorý zakotvuje právo na pokojné užívanie majetku.⁵⁸ Ak štát nepostihne *trestnoprávne konanie* páchatela deliktu, ktorý škodlivé výpary a nadmernou hlučnosťou naruša právo jednotlivca na rešpektovanie obdobia, môže zlyhať pri plnení záväzkov vyplývajúcich z čl. 8 Dohovoru. Podľa súdnej judikatúry môže silné znečistenie životného prostredia negatívne ovplyvňovať dobrý zdravotný stav ľudí

⁵⁴ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23. 7. 2009, sp. zn. 3 Sžp 5/2008

⁵⁵ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 11. 2012, sp. zn. 5 Sžf 85/2011.

⁵⁶ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. 3. 2009, sp. zn. 8 Sžo 147/2008.

⁵⁷ K tomu bližšie pozri: Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. Novembra 2011.

⁵⁸ K tomu bližšie pozri: JANKUV, J.: Ľudské právo na životné prostredie a jeho ochrana podľa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950). In: KOŠČIAROVÁ, S. (ed.): *Rada Európy a ochrana životného prostredia*. Trnava: Typi Universitatis Tynaviensis, vydavateľstvo Trnavskej univerzity v Trnave, spoločné pracovisko TU a SAV, 2009, s. 98–101.

rovnako ako výkon práva na nerušené užívanie obydlia, ako aj zdravie jednotlivcov. Porušenie práva na nerušené užívanie obydlia môže od určitého stupňa intenzity viesť k sťažaniu súkromného a rodinného života a to i napriek tomu, že nemusí hroziť vážne ohrozenie zdravia. Súdna judikatúra na európskej úrovni preto už otvorila priestor pre spojitosť práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydlia s právom na životné prostredie a vytvorila priestor pre ochranu obetí poškodených aktivitami škodiacimi životnému prostrediu vo vzťahu k prakticky všetkým druhom znečistenia a poškodenia životného prostredia.⁵⁹ Na túto spojitosť odkazuje judikatúra aj v súvislosti s vypúšťaním škodlivých exhalátov do prostredia obydli sťažovateľov chemickou továrňou. Súdna judikatúra preto poukazuje na skutočnosť, že „... znečistenie životného prostredia sa môže dotknúť zdravia jednotlivcov a môže im zabrániť užívať si ich domovy takým spôsobom, že to negatívne ovplyvní ich súkromný a rodinný život...“.⁶⁰ Nepriamu ochranu práva na životné prostredie deklaruje judikatúra aj vo vzťahu k ochrane života jednotlivcov pri používaní jedovatých látok v bani.⁶¹ Tento záver prijala judikatúra aj v prípade ochrany obydlia pred vážnym ekologickým ohrozením v dôsledku štátom povolených priemyselných aktivít oceliarne, ktorá nebola vo vlastníctve štátu. Porušenia Dohovoru sa preto štát môže dopustiť, ak zlyhá pri hľadaní rovnováhy medzi záujmami spoločnosti a efektívnym výkonom práva jednotlivca na rešpektovanie jej súkromného života a obydlia.⁶² Rozsah ochrany práva na súkromie podľa čl. 8 Dohovoru môže zahŕňať i povinnosť štátnych orgánov prijať opatrenia na zabezpečenie rešpektovania súkromného života aj vo sfére vzťahov medzi jednotlivcami. V takom prípade za uvedenú povinnosť považuje aj ochranu jednotlivca pred znečisťovaním jeho pozemku inými jednotlivcami.⁶³

Snahu Rady Európy presadzovať ochranu životného prostredia prostredníctvom nástrojov vyvodzovania verejnoprávnej zodpovednosti preukazuje napr. Dohovor na ochranu životného prostredia prostredníctvom trestného práva. Rada Európy pristúpila k zakotveniu ochrany životného prostredia prostredníctvom tohto dohovoru v roku 1998. Potreba vedenia spoločnej trestnej politiky a úloha trestného práva motivovala tvorcov dokumentu k jeho prijatiu a otvoreniu na podpis. Rada Európy pocítovala potrebu upraviť poškodzovanie životného prostredia v podobe ustanovenia trestných činov na ochranu životného prostredia. Zdôraznila preto celospoločenský záujem na jeho ochrane. Dohovor vymedzil tri skupiny protiprávných konaní, t. j. ustanovil požiadavky na tvorbu skutkových podstat o úmyselných trestných činoch, nedbanlivostných trestných činoch a iných trestných činoch a priestupkoch. Tento dohovor však ratifikovalo od roku 1998 iba Estónsko. Nikdy sa preto nezačal používať ako efektívny nástroj ochrany životného prostredia. Doktrína autonómnosti presadzovaná Radou Európy sa

⁵⁹ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci López Ostra proti Španielsku, sťažnosť č. 16798/90.

⁶⁰ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Guerra a ďalší proti Taliansku, sťažnosť č. 14967/89.

⁶¹ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Taskin a ostatní proti Turecku, sťažnosť č. 46117/99.

⁶² K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Fadejeva proti Rusku, sťažnosť č. 55723/2000.

⁶³ K tomu bližšie pozri: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Surugiu proti Rumunsku, sťažnosť č. 48995/99.

však prejavila aj pri tvorbe tohto dokumentu. Podľa čl. 9 uvedeného dohovoru „Každá zmluvná strana prijme vhodné opatrenia, ktoré môžu byť potrebné na to, aby mohla uložiť trestné alebo správne sankcie alebo opatrenia pre právnické osoby, v mene ktorej sa trestných činov uvedených v článkoch 2 a 3 sa dopustil ich orgány alebo ich členovia, alebo ďalší zástupcovia.“ Rada Európy teda v danom prípade nerozlišuje formálne zaradenie sankčného nástroja vnútroštátnym právnym poriadkom do konkrétnej oblasti verejného práva, ale zameriava sa na obsah a podstatu uvedeného nástroja. Túto skutočnosť potvrdzujú aj čl. 4 uvedeného dohovoru, podľa ktorého „Pokiaľ sa na ne nevzťahuje ustanovenia článkov 2 a 3, každá strana prijme také vhodné opatrenia, ktoré môžu byť nevyhnutné na zavedenie trestných činov a správnych deliktov, ktoré by mohli viesť k sankciám alebo iným opatreniam podľa svojho vnútroštátneho práva, ak boli spáchané úmyselne, alebo z nedbalosti...“

ZÁVER

Oblasť trestného práva tradične patrí do sféry zvrchovanej právomoci štátov. Odrazom tejto skutočnosti je značne široká miera voľnosti uváženia zákonodarcu pri voľbe konkrétnej trestnej politiky. Ústava Slovenskej republiky, Dohovor, ako aj ďalšie pramene medzinárodného práva, predovšetkým medzinárodné zmluvy týkajúce sa ľudských práv, **zmluvy, ktorými štáty prevzali záväzok trestnoprávne postihovať určité konania** či opomenutia alebo naopak záväzok zdržať sa trestnoprávneho postihu určitých konaní či opomenutí, zmluvy týkajúce sa medzinárodnej (medzištátnej) spolupráce (pomoci) v trestných veciach, a napokon v špecifických oblastiach aj právo Európskej únie, vymedzujú priestor a medze, v rámci ktorých sa môže uplatňovať *tradičné právo štátu* trestať. Tento priestor je však pomerne široký pre rôzne koncepcie trestného práva (trestnej politiky), ktoré zodpovedajú právnym, kultúrnym a sociálnym podmienkam či tradíciám jednotlivých štátov. Ústava Slovenskej republiky, koncepcia Dohovoru a judikatúra Súdu profilujú základné princípy trestného systému právneho štátu, ktoré možno zaradiť do niekoľkých okruhov týkajúcich sa vo všeobecnosti podmienok trestnej zodpovednosti, povinnosti kriminalizovať isté druhy konaní a naopak zákazu kriminalizovať isté druhy konaní, procesných záruk spravodlivého konania, ako aj ukladania a výkonu sankcií. Vo väčšine prípadov sa súdna kontrola realizovaná európskym súdom pre ľudské práva sústreďuje na zlučiteľnosť aplikácie trestnoprávnej legislatívy. Slovenská súdna judikatúra považuje delikty pri ochrane prírody a krajiny za delikty trestnoprávnej povahy. Z rozhodovacej činnosti slovenských súdov vyplýva záver, že uvedené delikty rovnako podliehajú pojmu trestné obvinenie. Súdna judikatúra sa preto snaží nahliadať za ich zaradenie do oblasti správneho práva a práva životného prostredia. Súdny pri týchto záveroch vychádza najmä z povahy zákonom chráneného záujmu. Zákomom chránený záujem abstrahuje z pôsobnosti zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Typickým príkladom je preto napr. zákonom chránený záujem na ochrane drevín alebo zákonom chránený záujem na ochrane chránených druhov rastlín a živočíchov. Súdna Judikatúra preto deklaruje trestnoprávnu právnú povahu uvedených deliktov. Problémom však je, že ju často nezdôvodní a vychádza

z formálneho označenia správnych deliktov zákonom. Motiváciu súdnej judikatúry v tomto smere môže zapríčiniť práve predchádzajúca skúsenosť vyvolaná najmä rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch I. Lauko v. Slovenská republika a J. Kadubec v. Slovenská republika. Súdna judikatúra preto argumentuje trestnou politikou a výrazom vôle zákonodarcu. Poukazuje na obdobnú povahu trestných činov a správnych deliktov a na skutočnosť, že je prirodzená. Uvedené závery vyplývajú z autonómneho výkladu pojmu trestné obvinenie. Ústavný súd Slovenskej republiky však použil v roku 2008 iné odôvodnenie vyplývajúce z princípov právneho štátu. Tieto neprijímajú skutočnosť, že jedna skupina osôb trestne obvinených by mala byť menej favorizovaná oproti inej skupine trestne obvinených osôb.⁶⁴ Táto požiadavka by sa mala uplatňovať bez ohľadu na akúkoľvek vnútroštátnu právnu kategorizáciu správnych deliktov. O to viac platí uvedená skutočnosť v prípade zabezpečenia prístupu súkromnej osoby k vnútroštátnemu súdu vo veci trestného obvinenia. Slovenská súdna judikatúra zaujala stanovisko, že nie je dôležité, či v danom prípade je uložená sankcia za správny delikt spôsobilá citelne zasiahnuť sféru páchatel'a deliktu, pretože vo vyššie označených rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva išlo vždy o prípady, keď bola uložená pokuta v zanedbateľnej výške.⁶⁵

---

⁶⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 17/08, z 20. mája 2009.

⁶⁵ V septembri 1998 Súd rozhodol v uvedených prípadoch o porušení čl. 6 ods. 1 Dohovoru. V oboch prípadoch bola osobám uložená pokuta za priestupok, a to v najnižšej možnej sume 2 000 Sk. Vtedy účinné znenie zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch uvádzalo, že rozhodnutia o priestupkoch sú súdom preskúmateľné len vtedy, ak uložená pokuta presahuje 2 000 Sk. Z kompetencie súdov tak bola zákonom vyňatá možnosť preskúmať zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, u ktorých bola pokuta nižšia ako 2000 Sk. V nadväznosti na túto skutočnosť a na návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol, že príslušné ustanovenie zákona je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. Rovnako rozhodol Súd rozsudkom z 20. októbra 2009 v prípade Čanady v. Slovenská republika. Sťažovateľ žaloval Slovenskú republiku pre porušenie práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Ako vojak z povolania bol uznaný za vinného z disciplinárneho priestupku, za ktorý mu bola uložená pokuta. Skutok, ktorého sa dopustil, bol podľa zákona SNR č. 372/1990 Zb. priestupkom. Súd preto neakceptoval námietku vlády Slovenskej republiky, že čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je na predmetné správne konanie aplikovateľný. UViedol, že sťažovateľ nebol postihnutý za skutok spočívajúci v porušení služobných povinností vojaka. S poukazom na svoje predchádzajúce rozhodnutia v podobných veciach konštatoval, že na konanie o skutku, za ktorý bola sťažovateľovi uložená pokuta, sa vzťahuje článok 6 ods. 1 v jeho „trestnej“ časti. (K tomu bližšie pozri: KOŠIČIAROVÁ, S. – MASLEN, M.: The right of access to court in matters of public administration decisions on administrative sanctions – case law of the European Court of Human rights and the Slovak Republic. In: *Naučni trudove. Ruse: University of Ruse*, 2013, s. 279–283.